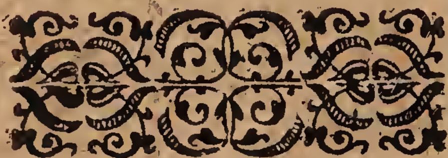
DISPUTATIO EXHIBENS PROBLEMATA QUÆDAM ANATOMICA,

QUAM
ANNUENTE ARCHIATRO COELESTI
In Inclyta Argentoratensium Universitate
SUB MODERAMINE
JOANNIS ALBERTI SEBIZII, MED. DOCT. PROFESS. ORDIN. ET h. t. ACADEMIÆ RECTORIS,
SOLENNITER
Respondendo tuebitur
TOBIAS JACOBUS Haintzel/
Memmingensis.

Ad d. 20 Mens. Septembr.

ARGENTORATI
Typis EBERHARDI WELPERI,
M. DC. LXII.

triculo, inteſtinis, articulis &c. tamen quia in cerebro reperitur plurimus, ob propriam nativamque cerebri frigiditatem & humiditatem: ob ipſum cerebrum, quod glutinoſam habet ſubſtantiam, ob evaporationem, quam ab inferioribus partibus excipit, eamque in aquas convertit: denique ob externi aëris partiumque ſibi circundatarum frigiditatem, ideò non immeritò ab *Hippocrate* μητρόπολις τῦ ψυχρῦ, καὶ τῦ κολλώδεος appellatur: & quidem ἀναλογικῶς. Etenim quemadmodum μητρόπολις, mater primaria eſt alicujus regionis, ſic μεταφορικῶς etiam cerebrum metropolis humoris frigidi, & glutinoſi, h. e. glutinoſi & viſcoſi appellatur, quoniam illius, veluti mater aliqua plurimùm gignit.

III.

Quodnam ſit nervorum principium?

ARiſtoteles eorum principium ſtatuebat Cor: quod falſum eſſe, αὐτοψία probat. Neoterici dicunt eſſe Cerebrum. Alij pro principio eorum habent ſpinæ medullam. Sunt, qui ſentiant, ſeptem paria oriri à cerebro, reliquos omnes à ſpinæ medulla provenire. Nec deſunt, qui perſuaſum habent, omnes in univerſum nervos à ſpinali medulla originem trahere. Dividunt enim hanc in duas partes: minorem ajunt eſſe in calva, majorem extrà eam, in vertebris ſpinæ. Nobis dicere placet, cùm ſpinæ medulla ſit pars cerebri, & cerebrum quoddam oblongum, imò velut cauda cerebri, principium omnium nervorum eſſe cerebrum. Nam quod eſt origo totius ſpinalis medullæ id eſt origo illius appendicularum, h. e. nervorum. Cerebrum autem eſt origo ſpinalis medullæ totius. Ergò & illius nervorum.

IV.

IV.

An nervi alij sint sensifici, alij verò motorij tantùm?

CRedimus omnes nervos habere vim, ut partibus & motum, & sensum communicare possint: quia unum omnium est principium, à quo spiritum accipiunt, ipsum nimirum cerebrum: omnium eadem est structura, & compositio, quatenus ex cerebri membranosa & medullari constant substantia: una omnium temperatura; unus spiritus animalis. Quòd autem nervi non ubique motum & sensum tribuant, id non fit, quasi alij duntaxat sensum, alij motum solùm conferant, sed in causa sunt partes, in quas nervi sunt inserti. Nam si ita sint comparatæ, ut solùm sentire debeant, quales sunt membranæ, nervi illis concessi tantùm sensum conferunt, non motum. At si ejusmodi partibus inhæreant, quæ & sentire & moveri debent, cujus generis sunt musculi, tunc nervi utrumque tribuunt, sensum & motum. Hinc videmus nervos v. g. sextæ conjugationis, motum & sensum præbere, scil. pro varia partium, ad quas mittuntur, conditione. Orificio ventriculi tribuit hæc conjugatio sensum exquisitissimum, non autem motum, quia in illo motus organum desideratur, nempè musculus. Ejusdem tamen conjugationis portio ad laryngem recurrens, movendi & sentiendi virtutem subministrat laryngis musculis. Falsum ergò est, quòd alij nervi sint sensifici, scilicet qui molliores sunt: alij motorij, qui duriores.

V.

Spinalisne medulla ab Hippocr. *lib. de carnibus rectè medulla esse negetur?*

REctiſſimè. Ipſus etiam, ſuæ negationis ſeqq. adfert rationes. 1. quia propriè dictæ medullæ ſimilis non eſt. 2. quia membranas habet, geminam ſcil meningem, qua & cerebrum eſt tectum. At medulla oſſium membranis caret. 3. quoniam minimum habet pinguedinis. At talis habent plurimùm medullæ oſſium. His rationibus hanc quoque addimus, quoniam medulla alimentum eſt partium, quibus ineſt: ſpinæ medulla nequaquam, ſed pars eſt corporis, cauda cerebri, & quaſi quoddam oblongum cerebrum, vicem cerebri gerens. Dicta autem fuit medulla ob ſimilitudinem: quia inſtar medullæ oſſibus inhæret, ipſis nimirùm vertebris: & quia inſtar grandiorum oſſium medullæ albicat.

VI.

An proceſſus mammillares rectè nervis annumerentur?

PRoceſſus iſti organa olfactûs ab Anatomicis ſtatuuntur. Et ſunt quodammodò nervis ſimiles: quia albi ſunt: à cerebro oriuntur: & olfactui inſerviunt ſicut alij nervi reliquis ſenſibus. Verùm cùm extrà calvariam, ut nervi alij, non ferantur, nec productiones inſtar aliorum nervorum habeant, nervis ratione ſtructuræ annumerari non poſſunt: poſſunt autem, ſi officium eorum ſpectetur. In hominibus valdè ſunt parvi, & tenues, in brutis autem, & præſertim in canibus, longè majores. Quo fit, ut etiam homo à canibus olfactûs ἀκριβείᾳ longè ſuperetur, ſicut etiam alijs quibuſdam ſenſibus: juxta tritum illud diſtichon

Nos aper auditu, lynx viſu, ſimia guſtu,
Vultur odoratu, nos vincit aranea tactu.

Scili-

Scilicet ratione perceptionis ſenſilium, non ratione dijudicationis.

VII.

An cor omnium membrorum totius corporis ſit calidiſſimum? ſicut Author libri de carnibus docuit?

VEre dixiſſe videtur. I. quia fons eſt caloris, plurimumque ſpiritus vitalis & ſanguinis vitalis in ſe habet: eſtque dictorum corporum ἐργαστήριον: II. quia eſt in perpetuo ſyſtoles atque diaſtoles motu, qui & ipſe calefacit. III. quia carnem habet, ſui tamen generis, eamque ſolidam, & firmam, ne ſpiritus facilè exhalent, & ut calor fortiùs inhæreat. IV. quoniam calor in corde diutiùs perſeverat, & quidem uſque ad ultimum vitæ terminum: cùm aliarum partium, maximè externarum, facilè minuatur, imò prorſus evaneſcat: quemadmodum accidere ſolet in leipothymia, ſyncope, metu, terrore, agone ipſo. V. quia calidi cordis temperatura univerſum corpus reddit calidum, niſi hepar obſtiterit: teſte *Galeno* in μικροτέχν. *c.* 26. frigidi verò contrarium efficit, hominesque timidos, ſegnes, miniméque iracundos & audaces facit; eodem ibidem cap. 30. authore.

VIII.

Utrum Author libr. de carnibus rectè aſſeveret, quòd Cor multùm glutinoſi ac frigidi in ſe habeat?

NIſi diverſarum illius partium ratio habeatur, videtur hæc ſententia proximæ eſſe contraria. Sic igitur

tur responderi posset. Propria cordis substantia præcalida est, minimeque glutinosa. Ejus autem vasa, vena scilicet arteriosa, & arteria venosa, ratione propriæ substantiæ, non ratione contentorum, quæ sunt spiritus & sanguis vitalis, frigida sunt: sicut & membrana, qua tectum est cor: nec non & capsula cordis, sive pericardium, in quo etiam aqueus continetur humor. Glutinositas non ipsi parenchymati adscribenda est, sed pinguedini quæ circa basin cordis est copiosa satis, ut cor, quod est in perpetuo motu, humectetur, ne ante tempus exsiccetur. Glutinosæ etiam sunt illius valvulæ, quia membranosæ: suntque tres venæ arteriosæ adnatæ: sigmoideæ appellatæ; duæ arteriæ venosæ affixæ, quæ junctæ mitram referunt episcopalem: arteriæ magnæ itidem tres sigmoideæ datæ: venæ denique cavæ orificio tres appositæ, quæ à mutua inter se compositione tricuspides dictæ. Filamenta habent plura, quæ aliis nominantur cordis ligamenta, alijs nervi *Aristotelis*: quoniam *libr. 3. de part. an. cap. 5.* scribit, esse in corde nervorum copiam.

IX.

Uter cordis ventriculus nobilior, dexter an sinister?

Ratione situs videtur dexter esse nobilior, quoniam frigus in illum promptiùs penetrat: in istum ægriùs se insinuare potest. Ut enim situs superior præstantior est inferiore, & anterior posteriore, ita dexter sinistro. Verùm sinister ventriculus cordis ratione contentorum & usus atque officij dignitate præcedit. Continet enim spiritum vitalem & sanguinem arteriosum, quæ ambo corpora & subtiliora, & puriora, & leviora

sunt

ſunt ſanguine ventriculi dextri: mittunturque per arteriam magnam in univerſum corpus. Hùc accedit & iſta ratio, quia dexter ventriculus miniſtrat ſiniſtro, quatenus illi ſanguinem communicat, qui magis elaborandus, & perficiendus. Habet & ſiniſter ventriculus vaſa duo, cùm dexter unicum duntaxat obtineat, venam arterioſam, cujus rami per totum pulmonis parenchyma ſunt diſperſi & diſſeminati. Nam vena cava à dextro ventriculo non oritur. Ejus enim, ῥίζωσις non in corde, ſed in hepate conſiſtit.

X.

An arteriæ à ſeipſis, an ab alio aliquo principio moveantur?

DE hac quæſtione variæ Authorum ſunt ſententiæ. *Praxagoras* volebat, arterias moveri & pulſare ſua ſponte, à virtute σφυγμικῇ, quæ ipſis inſita ſit, non aliundè in illas influens. *Eraſiſtratus* dicebat, moveri arterias ob cordis impulſum. *Ariſtotelis* opinio erat, arterias moveri ob ſanguinis & ſpirituum contentorum fervorem. *Nos illorum* ſequimur placitum, qui perſuaſum habent, motum arteriarum, qui pulſus eſt, & quidem motus duplex, diaſtole & ſyſtole, proficiſci à cordis facultate pulſatili, quæ vitalis appellari ſolet. Ratio eſt, quoniam motus arteriarum motum cordis ſequitur: ita ut quamdiu cor pulſat, pulſent & arteriæ; ceſſante autem cordis pulſu, ceſſet & arteriarum. *Hùc accedit & iſta ratio*: quoniam arteriarum pulſus ſequitur pulſum cordis in magnitudine, celeritate, crebritate, & æqualitate. Idem placitum confirmat αὐτοψία: nam ſi arteria ſecetur transverſim, tunc pars ejus, quæ cordi vicina, tantùm pulſat, quæ

verò à corde est sejuncta, pulsu privatur. Principiata enim suis attestantur principiis.

XI.

Nunquid Pulmo ab interno, aut externo principio, h. e. à se ipso, vel à thorace moveatur?

ARistotelis sententia est, pulmonem motus sui principium à corde accipere. Videatur *cap. ult. lib. d. respirat.* *Averrhoes* credidit, pulmonem moveri vi propria, non autem sequi motum thoracis. *Galenus* docet, pulmonem moveri ad motum thoracis; quæ opinio nobis videtur probabilior. Rationes sunt sequentes. I. Quia si propria insitaque vi pulmo moveretur, sequeretur ablato thorace, pulmonem nihilominus moveri. At eo ablato pulmo moveri non conspicitur. Docet hoc brutorum sectio. II. Quia si pulmo motu moveretur naturali, à principio innato, motus illius non esset situs in nostra potestate. Atqui situs in illa est: quoniam illum & cohibere, & promovere, & celeriorem, & tardiorem, & crebriorem rarioremque reddere possumus. III. Quia *Galenus* ait, nullam invenire nos posse dispositionem, in qua thorax quiescat, pulmo autem moveatur. Item in forti apoplexia respiratio non deficeret, si pulmo moveretur ab interno principio. Atqui deficit illa, & ob illius defectum tandem ægri moriuntur: quoniam affectum est principium nervorum, cerebrum, à quo animales spiritus in musculos thoracis influere nequeunt, teste *Galeno lib. 5. loc. aff. cap.* 1. In magnis præterea thoracis vulneribus cessat pulmonum motus, durante motu thoracis.

XII.

Qualis ſit motus reſpiratio, an merè naturalis, an merè voluntarius. an mixtus, ſcil. partim naturalis, partim verò voluntarius, animalis, & arbitrarius?

Hîc rurſus diverſæ ſe offerunt opiniones. Nos brevitatis ſtudio dicimus mixtum eſſe. Etenim quòd animalis, ſive voluntarius ſit, exinde liquet, quia pro libitu noſtro reſpirationem excitare & ſedare, crebriorem, & rariorem, velociorem & tardiorem, majorem minoremque illum facere poſſumus. Sequitur enim motus iſte, quoniam thorax à muſculis ſuis movetur. Muſculi autem voluntarii motus ſunt organa. *Quòd idem motus etiam ex parte* ſit naturalis, ex eo conſtat, quia nemini licet reſpirationem pro voluntate ſua prorſus cohibere. Rectè ergò cum *Galeno l. 2. de* motu muſculor. c. 6. ſtatuitur, reſpirationem motum eſſe mixtum: animalem, quoniam fit beneficio muſculorum thoracem moventium: ad cujus motum ſequitur motus pulmonis. Naturalem, reſpectu finis, qui eſt caloris in corde conſervatio. Cujus cùm maxima ſit neceſſitas ad vitæ continuationem, maxima quoque neceſſitas ſit reſpirationis eſt neceſſe. Propterea *Galenus* loco allegato rectè ſcribit, voluntarios motus eſſe duplices: alios planè liberos, alios verò affectibus corporis ſervientes. Jllos perpetuò absque impedimento à nobis fieri dicit: hos non ſemper, ſed in quodam tempore & menſura.

XIII.

An homo aliquandiu vivere poßit sine respiratione?

VUlgaria, trita & usitata sunt dicta, quamdiu vivimus, tamdiu nos respirare: & vitam ac respirationem pari passu ambulare. Verùm mulieres hystericæ, quæ ad summum hystericæ affectionis gradum pervenerunt, respiratione carere videntur. Jacent enim instar mortuarum, sine sensu, motu, principibus functionibus, pulsu & respiratione, & quædam tamen illarum reviviscunt. Respondetur, nullum hominum, qui sano est corpore, absque respiratione vivere posse: quoniam calor illius ventilari debet: aliàs suffocatur & interit. Atqui illa caloris ventilatio fit in inspiratione & attractione aëris frigidi. Debent etiam evacuari fuligines, quod fit in expiratione, & ita calor rursus ventilatur, licet duntaxat per accidens. Hystericas fœminas quod attinet, ipsa quidem ἀναπνοὴ in illis desideratur: manet tamen διαπνοὴ, perspiratio illa, qua calor & spiritus nostri ventilantur. Magno autem refrigerio opus non habent, quia calor illis est exiguus. Unde & affectus earum, qui strangulatus, sive suffocatio ab utero dicitur, refrigeratio totius corporis à Pragmaticis appellari consuevit.

XIV.

An amplitudo venarum signum calidi hepatis rectè dicatur, angustia frigidi?

ITa docet *Galenus* in *μικροτέχνῃ cap.* 37. Et probabiliter hoc dicit: quia sicut caloris est dilatare & amplificare,

ficare, ita frigoris est constringere & coarctare. Αὐτοψία prætereà ostendit, frigidioris temperaturæ qui sunt, quales sunt phlegmatici & melancholici, venas habere angustiores: contrà calidioris naturæ homines, ut cholericos & sanguineos, venis præditos esse angustioribus. Fœminas denique, quæ viris sunt frigidiores etiam vasa & venas angustiores obtinere, manifestum est. Sanguis denique à calido hepate genitus, fervidior est. Ideóque etiam venas, in quibus continetur, amplificat.

XV.

An vesicula fellea ad se ex hepate bilem trahat.

IN confesso est, vesiculam istam hepatis cavo esse annexam, & in se biliosum excrementum semper habere. Quæritur ergo, an sua sponte excrementum istud ad vesiculam abeat? an ab ea attrahatur? an ab hepate ad illam pellatur? an partim eò ὤσει, pulsu hepatis, partim ἕλξει, tractu vesiculæ, concedat? Respondemus, bilem sponte sua ad vesiculam non abire. Nulla enim ratio dari potest, cur ad eam potiùs, quàm ad aliam partem se conferat. Nec à vesicula bilem attrahi credimus, quia purum putum excrementum est, nutritioni minimè destinatum, cùm ipsa suas habeat venulas, sanguinem sibi offerentes pro alimonia. Arbitramur igitur, pelli eam ab hepate ad vesiculam. Propterea etiam illi alligata est, ut eò illi esset vicinior.

De vesica idem statuimus, quòd urinam ad se non trahat. Renes autem per venas & arterias emulgentes serum ex genere venoso & arterioso ad se pelliciunt, non quidem, merum ac sincerum, verùm san-

guini admiſtum, hunc, ut eo alantur: illud ut per carunculas transcoletur in fiſtulas ureterum, & ab his ad ipſos ureteres perveniat, indeque tanquam per canales & tubos ad veſicam ablegetur: in qua urina tamdiù manet, donec quantitate ſua veſicæ ſit gravis, & qualitate ſua acri ac mordaci illam ad excretionem irritet: quod quando fit, veſica ſe contrahit, orificium ejus aperitur, ipſaque urina incidit in urithram, & effluit. Eſt etiam veſica longè à renibus diſſita, ut credibile non ſit, tantam iſti corpori membranoſo, frigido, exangui ferè, & debili, ineſſe facultatem attractricem, ut quotidiè, & quidem multoties, tantam urinæ copiiam attrahere valeat, quantam illam emittere videmus.

XVI.

Num hepar jure merito in principum partium albo reponatur?

MAximè: quoniam conditiones & requiſita habet partis principalis. I. quia totum corpus per ſanguinem à ſe confectum nutrit, fovet, atque ſuſtentat. II. quia famulos & miniſtros ſibi habet adjunctos, quorum miniſterio utitur in depuratione & mundificatione operis ſui, nimirùm ſanguinis, quem ab excremento bilioſo, melancholico, & aquoſo repurgant. III. quia canales ſanguinis à ſe ortos ablegat ad omnes totius corporis partes, ut inde habeant, quo alantur. IV. quia hepate benè ſe habente, benè etiam eſſe ſolet partibus reliquis: ægrotante autem, ipſæ quoque ægrotare ſolent: quia ſanguis ad illas ab hepate mittitur vitioſus. Malè igitur nutricantur.

XVII.

XVII.

Sitne lienis aliquis usus & necessitas?

E*Rasistratus* lienem frustrà conditum esse putavit, *Aristoteles* illum ex eventu solum necessarium esse duxit. *Vlmus* arbitratus est, spiritum vitalem, & sanguinem subtilissimum, vitalis spiritus materiam, præparari, inde per lienis arterias ad sinistrum cordis ventriculum ferri, ibique perfici, & perfectum in arterias, tanquam aquæ ductus refundi. *Galenus* statuit, lienem ad fæculenti & melancholici sanguinis expurgationem esse fabrefactum. *Hippocrates* illi sedem & domicilium aquæ assignavit: quæ causa est, quòd lienosi utplurimùm sint sputatores, sudatores, & urinatores, qui crebrò urinam mittere solent. *Galeni* opinionem non prorsus repudiandam esse credimus. Limosos enim, fæculentos, & melancholicos succos lieni inhærere, multa docent. I. lividus lienis color. II. frequentes illius obstructiones. III. crebri tumores scirrhosi. IV. icterus niger. V. melancholia hypochondriaca. VI. febris quartana VII. metus & tristitia, quæ animi pathemata lienosos plerumque vexant: reliqui affectus crassi, fæculenti, & melancholici humoris sunt progenies, & utplurimùm à liene proficiscuntur. Non inficiamur interim, quin idem lien cœnosas & aquosas chyli portiones ad se trahat, & quantum licet, concoquat: quod autem coquere non potest, ad loca alia amandet: v.g. ad ventriculum per vas breve, ad hæmorrhoidales venas, ad urinæ, ductus &c.

XVIII.

Cur Hippocrates lib. de oſs. nat. *affirmet quòd renes formam, ſive figuram habeant cordis?*

RΕſpondet ipſe, ſimiles eſſe cordi in eo, quoniam ventriculos obtinent: & quidem, ut Neoterici Anatomici docent, duos: exteriorem, in quem vaſa feruntur, & ureteres egrediuntur: & interiorem, quem membrana ſuccingit. Verùm, maxima eſt inter cor & renes diſſimilitudo, & ratione figuræ quæ cordi eſt pyramidalis, renibus autem, ut ita loquamur, phaſeolaris: quoniam phaſeolum repræſentant. Exteriùs enim gibboſi ſunt & rotundi, interiùs cavi: & ratione officii, & ratione contentorum, & ratione ſitûs, & ratione aliarum rerum.

XIX.

An urinæ in veſica retentio & excretio virtute fiat naturali, an animali?

Conſtat, ſerum per arterias & venas emulgentes deferri ex venis & arteriis ad renes: at non merum ac purum, ſed ſanguini permiſtum. Sanguinem renes pro ſui nutritione retinent: ſerum autem ablegant ad caruncùlas illas minutiſſimè perforatas, quæ papillis mammarum ſimiles ſunt, & colatoria vocantur. Eas ureterum fiſtulæ, quarum nunc plures, nunc pauciores ſunt in renibus, amplexantur, ſerum excipiunt, & ad veſicam, tanquam ad lagenulam, aut matulam aliquam per ureteres deducunt, in qua tamdiù aſſervatur,

vatur, donec illa ad excretionem sollicitetur. Jam quæritur, an retentio urinæ animalis, an naturalis sit? Respondemus, animalem esse, quoniam fit beneficio musculi sphincteris, qui ostium vesicæ constringit & coarctat, ne nobis invitis, & intempestivè urina effluat. *Excretionem* verò quod attinet, dicimus, illam & naturalem, & animalem dici posse. Naturalem ratione fibrarum vesicæ transversarum, quæ expulsioni etiam in aliis partibus sunt destinatæ. Animalem, respectu musculorum abdominis, & præcipuè illorum, qui à figura pyramidales nuncupantur. Hi enim ab externo pubis osse carnosi orti, capita rectorum abdominis musculorum conscendentes tendine suo in lienam albam desinunt. Dum enim versùs suum principium se contrahunt, breviores evadunt: breviores facti, crassiores fiunt, subjectasque partes, & consequenter etiam vesicam comprimunt: qua compressa ostium illius aperitur, & urina in urithram derivatur, indeque foras elabitur. Aliquando autem desunt, sed illorum vices agunt rectorum capita, qui & ipsi sese contrahendo vesicam premere solent. Est autem urinæ excretio magis animalis quàm naturalis.

XX.

An uterus moveatur?

Respondemus uterum moveri sursum, deorsum, & ad latera. Hos enim motus fœminæ interdum sentiunt. Jllæ præsertim, quarum vincula, sive ligamenta uteri sunt laxiora. Jn illis enim, quoties uterus irritatur, sursum, deorsumve, aut in alterutrum latus se contorquet. Jrritatur autem aut rei præternaturam, quam in se continet, aut externæ ejusque ad-

 verſæ

versæ molestiâ. Tunc quippe lacessitus, & quasi succensens de proprio loco decedit, aliâs in aliam partem oberrans, ut quod inimicum sibi est, fugiat, quod gratum & jucundum sequatur. Estque motus iste non voluntarius, quia per musculos non fit, sed naturalis, & facultatis expultricis, vel attractricis, pro ratione objecti: qualis etiam se in ventriculo offert. Rei namque alienæ injuriâ lacessitus magno impetu eam vomitione excutit. Fame verò exinanitus, jucundo cibo quasi gestiens occurrit, huncque ab ore vix dum præmansum eripit; ereptumque avidè adeò continet, & arctè amplexatur, ut undique contractus in illum totus incumbat.

XXII.

An membranæ sint tactus instrumenta?

ARistoteles videtur organum tactûs ignorasse. Modò enim dicit esse carnem: modò nervum: modò aliquid intus. Sed quid illud sit, non exprimit. Nos cum docta & erudita Medicorum schola credimus, membranas, quæ partes sunt viventes & spermaticæ, in id partibus à Natura datas, ut eas tegant, muniant, & partes à partibus distinguant, organa tactus esse. Ratio hæc est: quoniam ubi sensus tactus est, ibi & membrana existit: & vice versa, ubi membrana, qualis jam est descripta, se offert, ibi est & sensus tactus. Cerebrum etiam beneficio suarum meningum sentire dicitur: & nervi ejus similiter ob meningas sensu tactus prædidi judicantur. Cutis membrana quoque, sed crassa, & membrana sui generis esse perhibetur, quoniam membranæ requisita & conditiones habet.

Nam

Nam more membranarum tegit, investit, involvit, colligat, defendit, albicat, sentit exquisitè, & extensibilis est. Differt tamen ab alijs membranis non parùm in crassitie, temperamento, materia generationis, figura, poris, pilis. Et differt maximè à cuticula: quæ insensilis est, venis, nervis & arterijs non, ut cutis, prædita: & neque ex sanguine, neque ex semine genita. Non ex illo, quoniam non rubet, non calida est, humida, ut partes sanguineæ. Non ex hoc, quia deperdita infinities regeneratur: id quod manifestum est in scabiosis, leprosis, ulcerosis, vulneratis, lue Venerea infectis, variolis laborantibus, alijs.

XXII.

Quænam pars in musculo sit primaria causa actionis, quam musculus exercere dicitur?

Constat ex *Galeni* doctrina, quòd in organica aliqua parte variæ quidem sint partes, una tamen sit, quæ primaria sit actionis causa. Cùm igitur in musculo partes reperiantur variæ, membrana musculum tegens, & illum ab aliis musculis disterminans, venæ, nervi, arteriæ, tendines & caro fibrosa, quæritur non immeritò, quæ illarum sit causa voluntarii motus, actionis musculi, primaria? Respondetur esse illam, cui similis alibi non reperitur. Talis autem caro fibrosa est. Rectè ergò concluditur, illam primariam motus voluntarij, qui actio est musculi, causam esse. Nam de membrana, nervis, venis, & arterijs nihil dicere attinet. Nemo enim adeò rerum anatomicarum ignarus est, qui partes istas dicere ausit, voluntarij motus esse organa: cùm specie similes et-

iam alibi conspiciantur, quæ tamen voluntariè non movent. At ubi caro est fibrosa, ibi esse potest motus προαιρετικὸς. Ubi illa desideratur, ibi etiam nullus talis potest excitari motus. Tendines caudæ sunt musculi: at primariæ motus voluntarij causæ dici nequeunt, quoniam musculi reperiuntur, qui tendinibus carent: ut sunt lumbricales digitorum manus, sphincteres vesicæ & intestini recti, linguæ, labiorum, quidam alij. *Hanc fibrosam musculorum carnem* principalem esse motûs voluntarij causam, hoc etiam argumento probari potest, quoniam illa vel dissecta, vel ulcerata, vel tumefacta, motus impeditur. Et licet idem etiam dici posset de nervis, tamen illi duntaxat vectores sunt spiritus animalis, qui ad motum exercendum est necessarius. Tantum autem roboris nervi non habent, ut grandiora gravioraque membra, v. g. artus superiores & inferiores, movere valeant. *Hûc accedit*, quòd motus fiat secundùm fibrarum musculorum ductum, non secundùm nervos, qui varijs modis in musculos inseruntur.

XXIII.

Præbeant ne ossa, ut Hippocrates *lib. de oss. nat. docuit, corpori stabilimentum, rectitudinem, & τὸ εἶδος, figuram?*

OMninò. Stabilitatem, τὴν στάσιν illi conferunt, quia corpora sunt sicca, dura, solida ac firma, quasi fulcra & columnæ. Sunt quoque ob eandem causam velut propugnacula, quæ adversus impetus violentos corpori robur præstant. Rectitudinem, τὴν ὀρθότητα, corpori dant, quia animal rectum sine ossibus stare:

ſtare non poſſet, ſed repere vermium, aut ſerpentum more haberet neceſſe. Membra enim carnoſa in ſe collaberentur, ſi ſtare erecta cogerentur. Denique etiam figuram, εἶδος, corpori exhibent oſſa. Nam qualia ſunt oſſa in figura, talia ſunt & membra, quibus oſſa conceſſa. Hinc artus longi ſunt, quia talia ſunt eorum oſſa. Caput rotundum eſt, propter oſſa ſua. Alia membra ſunt lata, triangularia, quadrangularia, &c. quoniam oſſa eorum ſimili ſunt figura prædita.

XXIV.

An Hippocratis *probanda ſententia, quando* libr. de alim. *ſcribit, medullam eſſe oßium nutrimentum?*

VEre illum ſcripſiſſe affirmamus: quia ſi hoc medullæ denegetur, non apparebit, cui bono oſſibus ſit indita, cùm ſciamus, in omnibus oſſibus vel medullam eſſe propriè dictam, quæ alba eſt, & in cavitatibus oſſium manifeſtis ac evidentibus conſiſtere, vel ſuccum quendam, ut ſic loquamur, medulloſum, qui oleagineus, dulcis, & rubeus eſt, & in cavernulis & meatibus oſſium deliteſcit.

XXV.

An partes ſimilares organa partesque organicæ dici poßint?

USitatum quidem eſt in ſcholis Medicorum, quòd diſſimilares ſolummodò partes organa & organicæ partes appellentur. Verùm, ſi organum ſecundùm *Galenum libr.* 1. *meth. med. cap.* 6. ea eſt animalis

pars, quæ perfectam edere poteſt actionem, cauſa nulla eſſe videtur, cur non etiam ſimilares dici poſſint organicæ, cùm omnes vivant, & actionem aliquam edant, ſi non publicam, ſaltem propriam atque privatam, cùm æquè, ac diſſimilares, animæ inſerviant. Per illas enim anima efficax eſt: & propterea ab *Ariſtotele* actus primus corporis naturalis organici definitur; ubi omnes illius partes intelligit.

XXVI.

Quid ſentiendum de dicto Hippocratis, *quòd* libro de alim. *extat: corporis raritas homines facit ſaniores: denſitas autem morboſiores?*

Ratio *Hippocratis* eſt iſta, quoniam poroſitas & raritas corporis in cauſa eſt, ut vapores & fuligines liberè tranſpirare queant. Retentæ enim multorum malorum ſunt genitrices. Contrarium facit denſitas corporis habitus, quoniam perſpirationem impedit: eóque magis, quò denſitas eſt major: minùs, quò eſt levior. *Addi poteſt & iſta ratio*; quoniam per ſudores ſæpè multi noxij humores, morborum multorum, ac præcipuè febrium cauſæ, evacuantur. At quò habitus corporis eſt rarior & poroſior, ſive apertior, eò uberius ſudor effluere poteſt: quo verò denſior, ſtrictior atque compactior, eò is minùs exire ſolet. *Licet & tertiam* ſubjungere cauſam: quoniam ventilatio humorum, ſpirituum, & caloris melius fieri poteſt in corporis habitu raro, quàm in denſo atque ſtricto.

Dicto *Hippocratis* addimus, poroſo & raro corporis habitu præditos, citiùs, faciliùs & magis affici poſſe

posse à causis externis, præsertim à frigore, minùs habitum compactum: magis autem à causis internis, quoniam frigus in illum promptiùs penetrat: in istum ægriùs se insinuare potest.

Ornatissimo Domino Respondenti salut. plur.

Versiculos à me petiisti, dulcis Amice,
Illos non potui jure negare tibi.
Versiculis igitur tantùm tibi gratulor, atque
Aeternum Dominum supplice mente rogo,
Adspirare tuis lenem conatibus auram
Dignetur, nec non prospera quæque dare,
Quò cæptam telam possis absoluere, & oras
Ad patrias quando veneris incolumis,
Exhilarare Patrem, salvosque videre propinquos,
Accipere & studiis præmia digna tuis.

Melchior Sebizius, D.

FINIS.

